



SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS SJÖHISTORISKA FÖRENINGEN I FINLAND RY

JÄSENTIEDOTE 3 – 2021

Loppuvuoden tervehdys arvoisat jäsenemme!

Tässä yhdistyksemme vuoden viimeinen tiedote ja samalla lämmin kutsu syyskokoukseen, joka pidetään 30.11. klo 17. Järjestämme kokouksen pitkästä ajasta liveinä eli lähitapahtumana ja jopa pikkujouluhengessä. Olisi hienoa nähdä teitä pitkästä ajasta ja kuulla ajatuksianne ja toiveitanne yhdistyksen toimintaan liittyen!

Kuluneena vuonna olemme tapailleet etäyhteyksien varassa. Hallitus kokoontui kuitenkin kerran Suomenlinnaan, jolloin taas todettiin, kuinka mukavaa on nähdä tuttuja ihan kasvotusten. Olemme kuitenkin pakertaneet vanhojen Nautica Fennica-vuosikirjojen digitoinnin parissa. Saimme julkaistua yhden numeron kokonaisuudessa kaikille avoimella ja ilmaisella journal.fi-alustalla ja jatkoa seuraa-kiitos yhdistyksemme hallituksen jäsenen Aaro Saharin.

Ensi vuonna pyrimme palaamaan jälleen lähitapahtumien äärelle ja toivotamme kaikki mukaan. Tapaamme heti alkuvuodesta, 27. tammikuuta, Tieteiden yössä Helsingissä, missä järjestämme laulavan merimieslauluaiheisen työpajan Ajopuut-yhtyeen säestyksellä. Siitäkin voit lukea lisää tässä tiedotteessa.



Keväällä on tiedossa myös kaikkien merihistoriasta kiinnostuneiden kokoontumisajot, Merihistorian Päivät! Tällä kertaa kokoonnumme Raumalla, missä meitä emännöi Rauman merimuseo. Olette kaikki tervetulleita mukaan- seuratkaa yhdistyksemme seuraavaa tiedotetta, verkkosivuja ja Facebook-sivuja, johon ilmestyy hyvinkin pian lisätietoja tapahtumasta. Meillä on tiedossa taatusti tiivistunnelmaiset kolme päivää merellisessä seurassa.

Parempaa ensi vuotta kaikille ja toivottavasti nähdään!

Terveisin,

Sari ja koko SMHY:n hallitus

Yhdistyksen uutiset

SMHY:n syyskokous

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen syyskokous järjestetään Helsingissä 30.11, tilaisuus alkaa yleisoesitelmällä klo 17:00. Tapahtuma järjestetään Tieteiden talon väistötiloissa, jotka sijaitsevat Aalto yliopiston tiloissa osoitteessa Runeberginkatu 14-16 entisellä kauppakorkeakoululla. Kokoustilana toimii huone A319. Ennen varsinaista kokousta meillä on tuttuun tapaan kaikille avoin yleisoesitelmä, jonka aihe on ”Varhaiset tankkereiden öljypäästöt ympäristöongelmana maailman merillä ja Itämerellä”. Esitelmän pitää Erkki Sinivaara komentaja evp, FT.

Kaikkiällä maailmassa tarvittiin 1900-luvulla halpaa energiaa, jota raakaöljy edusti. Tuotantoalueen ja kuluttajien välistä epätasapainoa tasattiin öljyn merikuljetuksilla. Öljy toi vaurautta ja hyvinvointia. Vastapainoksi syntyi myös vakavia ympäristötuhoja tankkereiden karilleajojen jälkeen. Esitelmä valottaa esimerkein 1960-luvulta 1980-luvulle, minkälaisia ympäristö- ➔

tuhoja tankkerionnettomuudet ovat eripuolilla maailmaa ja Itämerellä aiheuttaneet ja mitä niistä on seurannut.

Esitelmän jälkeen alkaa vain jäsenille tarkoitettu yhdistyksen syyskokous.

Lämpimästi tervetuloa!

Kokouksen alustava esityslista

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin valinta
3. Pöytäkirjan tarkastajien ja ääntenlaskijoiden valinta
4. Laillisuus ja päätösvaltaisuus
5. Työjärjestyksen hyväksyminen
6. Vahvistetaan yhdistyksen jäsenmaksut vuodelle 2022
Jäsenmaksu henkilöjäsenille on ollut 30 euroa ja yhteisöjäsenille 60 euroa.
7. Vahvistetaan toimintasuunnitelma vuodelle 2022
Puheenjohtaja esittelee toimintasuunnitelman
8. Vahvistetaan yhdistyksen talousarvio vuodelle 2022
Taloudenhoitaja Tuomas Räsänen esittelee vuoden 2022 talousarvion.
9. Päätetään hallituksen jäsenten lukumäärästä
Yhdistyksen sääntöjen mukaan hallitukseen kuuluu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi vähintään 7 jäsentä ja enintään 10 jäsentä.
10. Valitaan yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä jäsenet

Yhdistyksen hallitus esittää, että nykyiset jäsenet jatkaisivat tehtävissään. Vuonna 2021 hallituksessa ovat toimineet PhD, amanuenssi Sari Mäenpää (puheenjohtaja) ja FT Aaro Sahari (varapuheenjohtaja). Sihteerinä on toiminut HuK Anna Jaskari, tiedottajana väitöskirjatutkija Anni Shepherd, talou-



denhoitajana, FT, apulaisprofessori Tuomas Räsänen ja jäsen-sihteerinä tutkija Vilma Lempiäinen. Muina jäsenenä hallituk-
sessa ovat toimineet FT Kirsi Keravuori, ST Ove Enqvist, ST,
lippueamiraali Tom Hanén, FT, amanuenssi Mikko Aho, VTT
Petri Sipilä ja FT Pirita Frigren.

11. Valitaan toiminnantarkastaja ja varatoiminnantarkastaja

12. Muut mahdollisesti esille tulevat keskusteluasiat

13. Kokouksen päätös

Terveisiä museomaailmasta

Rauman merimuseolla tapahtuu!

Yleisöluento "Estradilla kirjailija Anni Kytömäki: Luonto osana
minua" 29.11 klo 17:30-19:00

Finlandia-palkittu kirjailija Anni Kytömäki pohtii FM Kristina
Haaviston luotsauksessa luonnon merkitystä ihmiselle, luon-
nonsuojelua ja tulevaisuuden haasteita. Kuulemme myös
vuoden 2020 kaunokirjallisuuden voittajateoksesta Margari-
ta, jota on luonnehdittu luontoromaaniksi.

Luento järjestetään Rauman Lyseon lukion auditoriossa (Ur-
heilukatu 22). Tilaisuuden järjestävät yhteistyössä Rauman
kansalaisopisto, Rauman kirjasto, Selkämeren kansallispuis-
ton ystävät ry sekä merimuseo. Vapaa pääsy.

Merimuseon joululahjavalvojaiset 8.12 klo 16:00-19:00

Tervetuloa viettämään tunnelmallista joulukuun iltaa merimu-
seoon! Päivystävän Museon illan lisäksi vietämme Joululahja-
valvojaisia museokaupan tarjousten ja erikoisohjelman kera.

- Päivystävän Museon periaattein museolippu "maksamita haluat" -hintaan
- Joulumerellä -opastus klo 18 sisältyy pääsymaksuun

- Non-stop -työpaja: Askartele joulupakettiin merikartta-ruusuke kierrätysmateriaaleista
- Museokortilla -10 % museokaupan tuotteista
- Museokaupan poistoeriä myynnissä uloskantohintaan
- Glögitarjoilu koko illan ajan

Merikeskus Vellamon uutisia

Kymenlaakson museon ja Merivartiomuseon kuva- ja asiakirjakokoelmien asiakaspalvelu on suljettu 1.9.2022 asti museotietojärjestelmän vaihdon ja museoarkiston uudelleenjärjestelyiden vuoksi. Kuvia on avattu avoimella CC-BY-lisenssillä museoiden Flickr-sivulle, josta ne ovat vapaasti ladattavissa ja käytettävissä. Flickristä löytyviä museoiden kuvia voi kopioida, välittää ja levittää sekä tehdä niiden pohjalta muokattuja versioita, kunhan mainitsee kuvan yhteydessä kuvaajan ja museon.

Kymenlaakson museon kuvat:

<https://www.flickr.com/photos/141473267@N05/albums/with/72157716542580592>

Merivartiomuseon kuvat:

<https://www.flickr.com/photos/141806384@N07/albums>

Tietoherkku-luentoja Merikeskus Vellamon Youtube-kanavalla

Kaipaatko merellisiä luentoja ja tietoa herkullisina annoksina? Suuntaa Merikeskus Vellamon Youtube-kanavalle! Uusimman tietoherkku-luennot ovat saatavilla vain rajoitetun ajan, mutta joukosta löytyy myös reilusti herkkuja menneiltä vuosilta. Teemoina muun muassa hylkylöydöt, Ruotsinsalmen meritaistelut, pirtun salakuljetus ja paljon muuta! Luennot ja muuta museosisältöä löydät osoitteesta <https://www.youtube.com/user/MerikeskusVellamo>



LÄHESTYVÄ HORISONTTI-kirjan julkaisuseminaari Forum Marinumissa 27. Tammikuuta klo 12-15

Tervetuloa Lähestyvä horisontti-kirjan julkaisuseminaariin! Teos haluaa herättää lukijoita miettimään ihmisten vaikutusta meriympäristöön ja toisaalta meren vaikutusta kulttuuriperintöön. Forum Marinumin julkaisemassa teoksessa horisontissa siintävät saaristot, haaksirikot, merieläimet ja risteilylaivat. Kirjassa tarkastellaan jättiläiskalmareita, merimetsoja ja muita merieläimiä ihmisen tuhoisan toiminnan kohteina. Teoksessa kuvataan myös merimuseoiden sekä saaristolaisten ja kalastajien tapoja hyödyntää merta tiedollisena, tarinallisena ja jopa esteettisenä resurssina. Teos esittelee myös arvioita koronapandemian seurauksista merielinkeinoille, erityisesti risteilyteollisuudelle.

Forum Marinum järjestää kirjan teemoja sivuavan paneelikeskustelun (kesto n. 1 1/2 tuntia). Paneelissa esiintyvät kirjan kirjoittajat Otto Latva, Laura Seesmeri, Marjo Keiramo, Salla Siivonen ja Jouni Mustonen. Paneelin juontaa kirjan toimittaja Sari Mäenpää. Keskustelun jälkeen tutustutaan 40 000+ näyttelyyn, jossa pidetään lyhyt alustus ELÄVÄ LABRA-osion vieraslajeja käsitteleviin sisältöihin.

Tilaisuus järjestetään Forum Marinumin auditoriossa osoitteessa Linnanpuomi, Linnankatu 72, 20100 Turku. Tapahtuma on maksuton ja kaikille avoin.

Sotamuseon luentosarja Suomenlinnassa torstaisin 18.11.–2.12.2021

Luentojen aiheina ovat Sotamuseon toiminta ja viimeisimpään Sotamuseon julkaisuun liittyen Suomen laivasto.

Paarlastihuoneessa klo 18.00 alkavat luennot ovat ilmaisia ja kaikille avoimia. Luennolle mahtuu 40 osallistujaa. Koro-

natilanteen takia muutokset ovat mahdollisia. Luentotila ei sovellu liikuntaesteisille.

18.11. Sotamuseon toiminta, Sotamuseon johtaja Harri Huusko

25.11. Suomen laivasto itsenäisyyden alussa, Sotamuseon kokoelmanhoitaja Juha Joutsu

2.12. Sotamuseon näyttelytoiminta Kruununhaasta Suomenlinnaan, Sotamuseon näyttelypäällikkö Lauri Haavisto

Pyydämme ilmoittautumaan luennolle etukäteen sähköpostilla lauri.haavisto@mil.fi

Sotamuseon näyttelyt ovat luentopäivinä avoinna kello 11.00–18.00.

Vuonna 2021 Sotamuseon julkaisusarjassa ilmestynyttä Juha Joutsin teosta Suomalaiset sota-alukset 1918–1927 voi ennen luentojen alkua ostaa Sotamuseon näyttelyiden museo-kaupasta hintaan 23,45€.

Lisätietoja: näyttelypäällikkö Lauri Haavisto, Sotamuseo

puh. 0299 530 245, lauri.haavisto(at)mil.fi, www.sotamuseo.fi, Paarlasihuone: Suomenlinna C 40, Helsinki.

Kirjauutuudet

Arktinen ruletti- Romaani Luoteisväylän löytämisestä

Matti Lainelma

John Nurmisen säätio

”Syyskuun 20. päivän aamuna tuuli kääntyi ensin pohjoiseen ja illalla uudelleen länteen. Vaikka pääsimme irti ahtojäistä, emme vielä pystyneet käyttämään purjeita, joten kytkimme laivan ja kohtalomme jälleen uuteen jäälauttaan.”



Luoteisväylän löytäjän komentaja Robert McCluren purjehdus oli kunnianhimoisen ja riskejä pelkäämättömän upseerin johtama löytöretki. McClure halusi, että retki muistetaan hänen oman näkemyksensä mukaan ja vaati, että kaikki päiväkirjat jätettiin Investigator-alukseen, kun se hylättiin. Tämän kirjan tapahtumat perustuvat laivan lääkärin ja tulkin lähes autenttisiin päiväkirjoihin ja muihin säilyneisiin muistelmiin.

Arktinen ruletti on puolidokumentaarinen seikkailu, joka alkaa Lontoosta tammikuussa 1850 ja päättyy neljä vuotta myöhemmin Kanadan pohjoisrannikon hylisille vesille. Romaani on myös hyytävä kertomus kunnianhimosta, peräänantamattomuudesta, konflikteista, tuimista arktisista talvista, vastoinikäymisestä ja selviytymisestä, merestä ja luonnosta Arktiksessa.

Kirjailija Matti Lainema on kauppatieteilijä, joka on kirjoittanut lukuisia kirjoja yrityksen johtamisesta ja yrityksen hallituksen roolista, mutta myös Alaskan retkistään. Historia on kiinnostanut häntä aina, siitä kertovat viisi yrityshistoriaa sekä kirja Ultima Thule, pohjoiset löytöretket, jonka hän kirjoitti Juha Nurmisen kanssa.

Nautiluksesta Arandaan- suomalaisen merentutkimuksen tarina

Juha-Markku Leppänen, Eeva-liisa Poutanen
John Nurmisen säätio

”NAUTILUKSESTA ARANDAAN – suomalaisen merentutkimuksen tarina” kuvaa kiehtovaa merentutkimusta ja sen vaiheita yli sadan vuoden ajalta monipuolisesti ja ihmisläheisesti.

Kiinnostavat tarinat, sattumukset ja valokuvat elävöittävät merentutkimuksen suurta tarinaa.

Kirja kertoo, miten meren tutkimus ja tutkimusta tekevät organisaatiot ovat muuttuneet Ruotsin vallan aikaisesta valis- ➔

tuneisuuden ajasta läpi autonomian ajan, Suomen itsenäistymisen, sotien ja jälleenrakentamisen ajan EU-jäsenyyteen.

Harva tietää, että suomalainen merentutkimus on ollut kautta aikojen hyvin kansainvälistä. Tiesitkö esimerkiksi, että Suomi liittyi Suomeksi Kansainväliseen merentutkimusneuvostoon jo ennen itsenäistymistään? Entä tiesitkö miten ja kenen toimesta merentutkimus Suomessa käynnistyi, tai miten tutkimustoiminnan sisältö ja menetelmät ovat kehittyneet?

Merentutkimus on alusta alkaen ollut hyvin käytännöllistä. Se on tuottanut tarpeellista meritieteellistä tietoa yhteiskunnan tarpeisiin kalastuksesta merensuojeluun. Merenkulun mahdollistavat ja turvaavat palvelut, kuten veden- ja aallokkorkeus- sekä jääpalvelut, ovat aina olleet merentutkimuksen keskiössä.

Kiehtova tarina seuraa läheisesti Merentutkimuslaitosta, joka oli Suomen keskeinen merta tutkiva laitos yli 90 vuoden ajan, ja joka kehittyi koko Itämeren alueen merkittäväksi toimijaksi. Tutkimus ei kuitenkaan pääty Eduskunnan päätökseen Merentutkimuslaitoksen lakkauttamisesta ja toiminnan hajauttamisesta, vaan merentutkimuksen tarina jatkuu.

Merentutkimus on nähtävä tärkeänä tieteen alana myös tulevaisuuden Suomessa.

Meren muisti - Havets minne

Raimo Sundelin

John Nurmisen säätio

Itämeren luotorikkain merialue, Suomen lounainen saaristo, on maailman mittakaavassa ainutlaatuinen kokonaisuus. Sen saarimäärä, vuodenaikojen moni-ilmeisyys ja rantojen kirjo ovat omaa luokkaansa. Kaksikielinen Meren muisti – Havets minne on valokuvaaja Raimo Sundelinin elämäntyön, ➔

tuhansien saariretkien kuvallinen dokumentti. Sundelinin vuosikymmenten aikana taltioimat kuvat paljastavat, miten lounaisen saariston elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat muuttuneet aikojen saatossa.

Meren muisti – Havets minne avaa ikkunan luodoille ja rannoille sekä niiden kasvustoon ja eläimistöön, yksilöllisistä puista jäänreunan lintuihin. Raimo Sundelin on taltioinut kuviinsa myös ihmisen toimintaa menneiden aikojen jatulintarhoista ja kalamajoista nykypäivän vierasvenesatamiin. Teoksessa nähdään majakkasaaria ja vanhoja luotsitupia sekä merenkulun merkkejä kummeleista pookeihin. Kuvat ovat lähes kaikki ennen julkaisemattomia. Valokuvien tarinoita rikastuttavat Sundelinin runolliset tekstit lounaisen saaristolunnon vuodenaajoista ja ominaispiirteistä.

Linnoituskaupunki. Helsinki ja Viapori 1721–1808

Seppo Aalto, Sofia Gustafsson ja Juha-Matti Granqvist

Minerva Kustannus Oy

Helsingin kaupunki päätti vuonna 2004 kirjoituttaa uudeleen kaupungin vanhimman historian. Professori Matti Klingenin Pääkaupunki käsittelee vuosia 1808–1863. Dosentti Seppo Aallon Sotakaupunki ja Kruununkaupunki kattavat Vanhankaupungin ja Vironniemen vuoteen 1721. Ajanjaksoa 1721–1808 käsittelevä Linnoituskaupunki on suora jatko Aallon aikaisemmille tutkimuksille.

Suuren Pohjan sodan ja isonvihan jälkeen Helsinki on poltetu ja venäläisten vallassa. Taloudellisen kitumisen katkaisee odottamaton onnenpotku: Ruotsi aloittaa historiansa suurimman linnoitushankkeen, varautumisen idän kasvavaan uhkaan. Rakennetaan Viapori, Suomenlinna, joka on myös eurooppalaisittain aikansa mittavin rakennushanke. Samalla Helsingistä kasvaa yksi merkittävimmistä sota- ja merenkul-



kukaupungeista Ruotsin valtakunnassa 1700-luvulla.

Teos käsittelee Helsinkiä osana suurvaltapolitiikkaa, Euroopan sotia, kansainvälistä kauppaa ja kulttuurivirtauksia. Linnoinen kaupunki jatkaa aiemmin julkaistuja Helsingin historioita Sotakaupunki: Helsingin Vanhankaupungin historia 1550–1639 (2012) ja Kruununkaupunki: Vironniemen Helsinki 1640–1721 (2015). Voidaan perustellusti kysyä, olisiko Helsingistä tullut mitään ilman Viaporita? Voidaan varmasti sanoa, ettei olisi tullut ainakaan sitä mikä se tänä päivänä on. Teos on tärkeä perusteos Helsingin historiasta ja kiinnostanee myös merihistorian ystäviä!

Suomalaiset sota-alukset 1918–1927

Juha Joutsu

Maanpuolustuskorkeakoulu/Sotamuseo

Kesällä 2021 julkaistu *Suomalaiset sota-alukset 1918–1927* (Juha Joutsu) esittelee itsenäisen Suomen laivaston ensimmäisen vuosikymmenen aikana käytössä olleet alukset, jotka olivat pääasiassa vuonna 1918 venäläisiltä Suomeen jääneitä laivoja. Laivaston alusten lisäksi kirjassa on mukana Rannikkotyöstön sekä muiden Puolustuslaitoksen toimijoiden laivat. 141 sivun laajuinen teos sisältää tiedot noin 260 aluksesta. Kuvituksena on ennen julkaisemattomia mustavalkokuvia sekä aluksista laadittuja mittakaavapiirroksia.

Tällä kaudella toimittiin käytännössä kokonaan venäläisten jättämän kaluston voimin muutamaa veneluokan alusta lukuun ottamatta. Teos on syntynyt Sotamuseon kokoelmanhoitaja Juha Joutsin pitkäaikaisen harrastuksen pohjalta.

Teos on myynnissä muun muassa Sotamuseon toimipisteessä Suomenlinnassa ja Forum Marinumissa. Aiheesta järjestetään myös ilmainen ja kaikille avoin yleisöluento Sotamuseon parlastihuoneessa 25.11 klo 18:00. Luennolle mahtuu ➔

40 osallistujaa, koronavirustilanteen vuoksi muutokset ovat mahdollisia. Lisätietoja osoitteesta sotamuseo.fi/ajankoh-taista.

Viapori-Suomenlinna – Kolmen valtakunnan linnoitus 1748–2021

Jussi Nuorteva ja Päivi Happonen (toim.)
Ehrensvärd-Seura ry ja Kansallisarkisto

Kansallisarkiston ja Ehrensvärd-seuran keväällä 2021 jul-kaisema juhlakirja tuo esiin Suomenlinnan historian vaihei-ta aina Ruotsin kuningaskunnan ajasta nykypäivään. Jussi Nuortevan ja Päivi Happonen toimittama julkaisu koostuu noin 30 artikkelista, jotka kertovat historian käännekohdis-ta Suomenlinnassa, elämästä saarella sekä siellä asuneista ja vaikuttaneista ihmisistä. Omat lukunsa saavat vallanvaihdokset Ruotsin kuningaskunnan osasta venäläiseksi linnoi-tukseksi sekä Suomen itsenäistymisen ajan tapahtumat sotavankileiristä laivaston ja rannikkotyöstön tukikohtaksi ja edelleen matkailukohteeksi ja omaksi kaupunginosakseen. Teos nostaa esiin myös Suomenlinnassa vaikuttaneita henki-löitä, kuten Viaporin rakentajan Augustin Ehrensvärdin sekä laivanrakentajan ja Viaporin telakan perustajan Fredrik Hen-rik af Chapmanin. Yksi artikkeleista on omistettu 100 vuotta täyttävän Ehrensvärd-seuran historialle.

Kaksikielinen (suomi, ruotsi) teos on antologia, jonka 18 eri kirjoittajasta kahdeksan ovat tohtoreita, jokainen alansa par-haita asiantuntijoita. Suosittelemme teosta varsinkin meri- ja rannikopuolustuksesta kiinnostuneille.

